СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
Факултет „Производствен и търговски бизнес“
Катедра „Аграрна икономика“

МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов
Председател:
Доц. д-р Марина Николова – Ръководител катедра „Аграрна икономика“
Членове:
Доц. д-р Маруся Линкова
Доц. д-р Виолета Блажева
Доц. д-р Наталия Неделчева
Гл. ас. д-р Радка Ненова
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
Ас. д-р Пламен Петров
Докторант Боряна Георгиева

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р ик. н. Сергей Горлов (Русия)
Членове:
Проф. д-р ик. н. Сергей Охрименко (Молдова)
Проф. д-р ик. н. Антонина Ряховская (Русия)
Проф. д-р Маджди Осман (Египет)
Проф. д-р Нидал Шабан (Ирак)
Проф. д-р Dragan Petrovic (Сърбия)
Проф. д-р Sonja Jovanovic (Сърбия)
Доц. д-р Йоана Панагорец (Румъния)
Доц. д-р Марина Николова (България)
Доц. д-р Маруся Линкова (България)
Доц. д-р Bahodirjon Nosirov (Узбекистан)
Доц. д-р Ziyoydin Israilov (Узбекистан)

Научен секретар:
Доц. д-р Маруся Линкова
Технически секретар – Мария Чонова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1762-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Марина Николова, Доц. д-р Маруся Линкова
ТРИДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ КАТЕДРА
“АГРАРНА ИКОНОМИКА”.....7

Организация и управление на инвестициите и иновациите в агросектора

Профессор, доктор экономических наук Ряховская Антонина Николаевна
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО РОССИИ: ВОЗМОЖНОСТИ
ДЛЯ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ.....25

Doctor of Science, Professor Sergei Mihajlovic Gorlov, Gorshenin Alexander Yuryevich, Assistant professor, Syromyatnikov Denis Aleksandrovich
МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 40

Dr. Abduaziz Abduvasikov, Dr. Bahodirjon Nosirov
THE EVOLUTION OF AGRICULTURAL MARKETS
OF UZBEKISTAN 48

Доц. д-р Гена Велковска
ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА И ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В КОНТЕКСТА
НА СТРОИТЕЛСТВОТО ВЪРХУ ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ.....56

Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
НАУЧНА И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА – НЯКОИ
СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ.....63

Доц. д-р Виолета Блажева
КРИЗИТЕ В АГРАРНИЯ СЕКТОР 70

Гл. ас. д-р Радка Ненова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНОВАЦИИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
ОТ ЧЕТВЪРТО ПОКОЛЕНИЕ 76

Гл. ас. д-р Елица Лазарова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ТЕОРИЯТА
НА ОГРАНИЧЕНИЯТА В АГРОБИЗНЕСА 82

Гл. ас. д-р Явор Станев
СЕЛСКОТО И ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 91

Гл. ас. д-р Милен Динков
ИНОВАЦИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНКУРЕНТНО
И ПРИОБЩАВАЩО ЗЕМЕДЕЛИЕ 97

Доктор по икономика Михаил Билев
ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В БЪЛГАРИЯ 105

Докторант Валери Велковски
ПАРЦЕЛАРНИТЕ ПЛАНОВЕ И ТЯХНАТА РОЛЯ
В АГРОУСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ 114

Студент Веселин Иванов
СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ РАЗВИТИЕТО
НА ФАМИЛНОТО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО 123

Предприемачески инициативи и възможности за диверсификация в агробизнеса

Доц. д-р Теодора Филипова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ТЪРГОВСКИ
КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 133

Доц. д-р Христо Сирашки
ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ 139

Доц. д-р Галина Тодорова
СЕЛСКОСТОПАНСКАТА АВИАЦИЯ-АКТИВЕН ПОМОЩНИК ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО В РЕГИОН ПЛЕВЕН 145

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА РАПИЦА 152

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ДОХОДИТЕ - НЕОБХОДИМОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ 158

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ТУРИЗМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 163

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ЛОГИСТИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 170

Ас. д-р Любомира Тодорова
РЕЛАЦИЯ МЕЖДУ ЛОЗОВИТЕ НАСЪЖДЕНИЯ, ВИНОПРОИЗВОДСТВОТО И ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ 176

Ас. д-р Павлин Павлов
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 182

Финансово-счетоводни аспекти и социално застрахователна защита в селското стопанство

Проф. д-р Андрей Захариев, д-р по ик. Ивайло Маринов
БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА 191

Проф. д-р Атанас Атанасов
ЗЕМЕДЕЛСКИЯТ СЧЕТОВОДЕН ОТЧЕТ КАТО НЕОБХОДИМА БАЗА ОТ ДАННИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ 200

Доц. д-р Иванка Димитрова, д-р Диана Янкова
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО И ОЦЕНКАТА НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ 208

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА КВОТИ ЗА ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ.....216

Доц. д-р Диана Крумова
ВЪПРОСИ НА КОМПЮТЪРНОТО СЧЕТОВОДСТВО В СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 222

Доц. д-р Венцислав Вечев
ОСОБЕНОСТИ ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БАНКИТЕ.....228

Ас. д-р Пламен Петров
РОЛЯТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР В СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА.....235

Докторант Станислав Шишманов
ПЛАТЕЖНО ПОСРЕДНИЧЕСТВО НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРИ УРЕЖДАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ.....241

Маркетинг, дистрибуция и търговия със селскостопански продукти

Доц. д-р Пенка Горанова
РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ НА ФИРМА “ЖИТАРА” ООД.....251

Доц. д-р Марина Николова
СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 261

Доц. д-р Симеонка Петрова
ВЛИЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА АГРАРНОТО
ПРОИЗВОДСТВО ВЪРХУ АСОРТИМЕНТНОТО
ПРЕДЛАГАНЕ 273

Доц. д-р Петранка Мидова
ПАЗАРЪТ НА СЛЪНЧОГЛЕДОВО ОЛИО – АНАЛИЗИ
И ПЕРСПЕКТИВИ.....281

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ.....289

Доц. д-р Красимира Славева
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ 296

Доц. д-р Любомир Любенов
СЕГМЕНТИРАНЕ ПАЗАРИТЕ НА ПЧЕЛЕН МЕД
В ОБЛАСТ РУСЕ.....304

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ
В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО 309

Доктор по икономика Георги Димитров
ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА БИЗНЕС ПРОГНОЗИРАНЕ
В АГРАРНИЯ СЕКТОР.....317

Докторант Александър Ангелов
УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ
ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО
СТОПАНСТВО 330

Студент Надежда Беновска
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ХИБРИДЕН СОРТ ЦАРЕВИЦА
КНЕЖА 509. НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОМЕНЯТ
ИКОНОМИКАТА 336

Информационни технологии в селското стопанство

Проф. д.ик.н Сергей Охрименко, доц. д-р Агоп Саркисян,
докторант Сергей Пянковский
ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ 347

Доц. д-р Светослав Илийчовски
АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЖЕНИТЕ
ПРЕДПРИЕМАЧИ В БЪЛГАРИЯ И АНГЛИЯ 354

Антоний Богданов
ИТ АВТОМАТИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.....360

Екологизация и устойчиво развитие на селското стопанство

Prof. DSc. Shaban Nidal, Dr. Erika Andenna Dr. Kadhum Eman,
Dr. Luay Tailah
AGRONOMISTS JOB DON'T REDUCE NATURAL RESOURCES
TO MEET TODAY'S NEEDS WITHOUT COMPROMISING
THE NEEDS OF FUTURE GENERATION.....369

Доц. д-р Минка Анастасова – Чопева
РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ
В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО 378

Доц. д-р Тихомир Личев
ДЕМОГРАФСКИЯТ ВЗРИВ“ И ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ.....386

Албена Симеонова, Пепо Петров
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ - СЪЩНОСТ
И ПРОБЛЕМИ. САНКЦИИ, ДОБРИ ПРАКТИКИ
И ИНОВАЦИИ.....392

Гл. ас. д-р Емил Николов
ИНТЕГРИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА
ОТГОВОРНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ.....403

Гл. ас. д-р Иван Маринов
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ
НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ 410

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева
ИНТЕРЕСИ В УПРВЛЕНИЕТО.....417

Гл. ас. д-р Елена Йорданова
ЕКОЛОГИЧНА ОТГОВОРНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ 423

Докторант Валерия Николаева
ИНТЕЛИГЕНТНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА
ПРОИЗВОДСТВО НА КАРТОФИ.....428

Магистър Галина Мирчева
БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-
ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО
(по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство
в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен) 437

Студент Анета Врайкова
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ПРЕХОДА КЪМ ПО-ЕКОЛОГИЧНА
ИКОНОМИКА 444

Студенти Радой Йосифов и Анета Врайкова
АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ БИОПРОДУКТИ
В ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА БИЛЛА БЪЛГАРИЯ 450

Правни, исторически и социално-културни бариери на общата селскостопанска политика в Европейския съюз

PhD. Associate Professor Panagoreț Ioana, PhD. Associate Professor Panagoreț Dragoș, PhD. Lecturer Panagoreț Andreea
FOOD SAFETY POLICIES AND STRATEGIES IN ROMANIA 461

К.э.н., старший преподаватель Елена Сергеевна Шараг
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЯ
АГРОСЕКТОРА УКРАИНЫ 472

Доц. д-р Маруся Линкова
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИМПЕРАТИВИ И ФЛУКТУАЦИИ
В РАЗВИТИЕТО НА АГРОБИЗНЕСА 478

Доц. д-р Ирена Емилова
ЗА СОЦИАЛНАТА РОЛЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ..486

Доц. д-р Николай Марков, доц. д-р Светослава Стойчева
НЕРАГЛАМЕНТИРАНИЯ ТРУД – СОЦИАЛЕН ДЪМПИНГ
В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....491

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
ПРЕЗДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЕЙНОСТТА
НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛ-ПЧЕЛАР 502

Мирослав Маринов
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА
КОНКУРЕНЦИЯ.....507

Доктор Георги Ангелов
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ПОДХОДА ЛИДЕР ВЪРХУ МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ
ЗА ПЪРВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД НА ПРСР (2007-2013).....513

Докторант Боряна Георгиева
ОСНОВНИ АСПЕКТИ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАНЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ.....522

Докторант Росен Коцев
НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРОБЛЕМИ НА СЕЛСКИТЕ
РАЙОНИ В КОНТЕКСТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 529

Докторант Елена Ташкова
ДЕЙНОСТИ В РЕГИОНА НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД/
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ДФ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ –
БЛАГОЕВГРАД 540

Докторант Цветан Марков
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЕКТИТЕ НА
ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ В БЪЛГАРИЯ 548

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

**СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО
И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО**

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1762-3

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО (по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен)

Галина Мирчева
Земеделски производител, с. Петърница[1]

Резюме: *Животновъдството заедно със земеделието е било и трябва да бъде част от битието на много българи. С такава богата природа и благоприятстващ климат това е задължително дори. Живеем в един модерен свят изпълнен с новости и технологии, които все повече улесняват житието ни. Нуждата от качествена храна и възможност за заетост на хора, живущи в селата, които постепенно се обезлюдяват, става все по-голяма и по-необходима. Възможностите, които предлага Европейският съюз за подпомагане на земеделските стопани са безспорни, но по важното е да има все повече млади хора, които избират да се развиват именно в този сектор. Те са тези които могат да подобрят конкурентно-способността на сектора и да го превърнат в поле за развитие на печеливш бизнес. При вземане на правилни решения, прилагане на устойчиви и иновативни практики и гъвкаво управление при промяна на обстоятелствата е напълно възможно да се постигнат желаните резултати по пътя към развитие на ефективни е екологосъобразни дейности в селското стопанство. Пример за успешна и устойчива практика е стопанството на Галина Мирчева в с. Петърница, чиято основна цел е постигането на баланс при осъществяването на природо-ефективни земеделски практики в едно съвременно и модерно-традиционно стопанство.*

Ключови думи*: природо-ефективно и модерно-традиционно стопанство, ключови аспекти, успешна практика*

[1] Галина Мирчева е завършила бакалавърско обучение в специалност „Стопанско управление“, магистърска програма „Агробизнес“ и специализация „Биологично земеделие“ в СА „Д. А. Ценов“. Наградена е в националния конкурс за млади фермери за участие с успешно приложена устойчива практика във ферма и е включена в изданието на НСЗП в България по проект „GAP – HOT SPOT” за 2018 като един от успелите родни фермери.

* * *

България е една от страните в Европа с най-богато биологично разнообразие. Освен положителния ефект върху биологичното разнообразие и защита на околната среда, преходът към биологичното производство на земеделските стопанства предлага големи възможности за подпомагане на икономическото и социалното развитие на селските райони (Николова М. и., 2009). Биологичното земеделие е земеделска практика, доказала своите предимства в икономиката на все повече държави и отделни стопанства, независимо от тяхното направление в развитието. Държавната политика в областта на земеделието е насочена към насърчаване развитието на конкурентоспособно земеделие и жизнеспособни селски райони, при устойчиво управление на природните ресурси и спазване на високи стандарти за безопасност на храните и хуманно отношение към животните (Николова М. , Биологичното земеделие - състояние и потенциал за развитие, 2013). Изборът на място за локализация на иновативно биологично стопанство се обуславя от наличието и състоянието на определени фактори и условия, което води до засилено конкуриране на отделни региони за привличане на инвестиции и материализиране на стремежа за постигане на трайно социално-икономическо развитие. За условията на нашата страна особено силно изпъкват възможностите на мярка 11 от ПРСР и развитието на местната инициативност за развитие на отделни региони (Николова М. , Потенциалът на биологичното земеделие за развитие на регионални конкурентни предимства , 2014).

Състоянието и потенциала за развитие на българското биопроизводство през последните години е обект на проучвания от редица автори (Кръстева, 2017), (Митова, 2009), (Николова М., Биологичното земеделие - състояние и потенциал за развитие, 2013), (Николова М., Мотивация за развитие и ефекти от дейността на биологично стопанство, 2013), (Николова М., Особености при управлението на растениевъдно биологично стопанство., 2013; Николова М., Relationship between the Sustainable Models of Production in Agriculture and the Challenges to Their Development in Bulgaria, 2016), (Янчева, 2003). Все повече са биостопаните от различните производствени направления, които стартират дейности в областта на биоземеделието.

Като земеделски производител, млад фермер и човек търсещ поприще за своето развитие аз целенасочено усъвършенствах своите компетенции, като надграждах обучението си в различните образователно-квалификационни степени в Стопанска академия Свищов и започнах на практика да прилагам съвременните знания и умения при

управление на своето стопанство. Смятам че съм пример за млад предприемач с успешно въведени устойчиви и иновативни практики. Основната цел която си поставихме в стопанството е постигането на ***баланс между едно природо-ефективно и модерно-традиционно стопанство***. Вдъхновението идва от идеята да се съхрани един важен традиционен отрасъл и поминък на българското село.

Обикновено чуждестранните инвестиции носят със себе си съвременните технологии, техники и научносъздаден мениджмънт (Наама, 2011). Това е вярно, но аз смятам че младите хора могат да развиват успешен бизнес и в България, стига целенасочено да търсят възможности за повишаване на техните знания, умения и компетенции. Историята на стопанството ми започва от 2012 година, след завръщането ми от Испания, където видях и усвоих някои добри практики. Стартирах дейността си март 2012 г. със 250 броя Плевенска черноглава овца, 1 800 дка общински ливади и 150 дка ниви. Накратко днешните резултати са следствие от следните три основни стъпки: ***разумен риск – разумни инвестиции - придобити знания и компетенции – труд, воля, упоритост и не на последно място любов към земята.*** През 2013 година изпълних проект по Мярка 121 „Модернизиране на селските стопанства“. Така успях да закупя доилна зала, охладителен танк, сламопреса и мини товарач. През 2014 година кандидатствах за друг проект по Мярка 4.1, за който въпреки, че не бях одобрена изпълних с банково кредитиране. Закупих две хранителни ленти за двата основни обора, хранителен миксер за различните видове фуражи, косачка, сеносъбирач и фолировачка. Така на този етап с повече инвестиции успях да улесня двете основни нужди в млечното животновъдство, а именно хранене и доене. Това става много по-бързо, по-ефективно, намалява нуждата от по-голям брой работна сила, тъй като в този сектор работната ръка е оскъдна. През 2015 година преминах към *биологично направление*, увеличих ливадите с още 1100дка, а обработваемата площ, която изцяло се използва за изхранване на животните в момента е 600дка. Радвам се на 814 овчици в обора и всеки ден водя документацията, която съм длъжна да имам за дейността.

Планирам в следващите 2 години да оформя едно високо-млечно стадо, след което планирам *да създам свой собствен уникален продукт базиращ се на истински и висококачествен вкус*. Така няма да завися от прекупвачите на млека, които постоянно спекулират с цените за сметка на производителите. От 2019 година до 2021 се

очертава заформяне на по-продуктивно стадо, а за краен продукт след 2021 година. Една постигната цел води към следваща такава.

За устойчиво развитие на селските райони в България и на страната като цяло е необходим нов поглед към развитието на биологичното земеделие, както и към другите интегрирани агроекологични дейности. Това са конкретни практики, които могат да доведат до стабилизиране на екосистемите, запазване и развитие на природните и поземлените ресурси, съживяване на селската икономика (Nikolova, 2013). Моята цел е да постигна всичко това, за което споменах по-горе, да бъда полезна както в личен план, така и за тези, с които имам пряко и непряко взаимодействие в моята дейност. В момента съм насочила вниманието си към това да постигна максимална млечност на животните, като кръстосвам породи, които имат висококачествени показатели на млякото, а имено Плевенска черноглава овца с такава, високопродуктивна като Асаф. С идея за целогодишно доене. Фермата ми е с ***биологично направление***, тъй като смятам, че в това има бъдеще. Старая се да извършвам всяка дейност екологосъобразно.

Ключовите аспекти за подобряване конкурентоспособността на съвременно земеделско стопанство биха могли да се изразят в няколко насоки:

- ползи от извършената инвестиция;
- ползи за околната среда;
- ползи по отношение на климатичните промени;
- социални ефекти;
- устойчивост на земеделския бизнес;
- добавена стойност от земеделската практика за региона.

Ключов аспект в дейността на стопанството е гарантиране на успех и ***постъпления на приходи от извършването на конкретна инвестиция***. Факт е, че „за развитието на икономиката са необходими големи инвестиции, които от своя страна изискват наличието на достатъчно капитал" (Наама, Трудности, свързани с формирането на капитала в развиващите се страни, 1999). Наистина инвестицията осигурява приходи в дългосрочен план. Особено в подотрасъл животновъдство е повече от необходимо да се инвестира и да се търсят непрекъснато възможности по линия на ПРСР и останалите европейски механизми. Така например машинното доене осигурява по-висок млеконадой, млякото няма допир с човешка ръка съответно е чисто, което е и причина да се заплаща по-добре. Храненето чрез фуражо-раздаващото ремарке спомага размесване на всички съставки в храната, която бива подавана от пътечна лента. Така не се губи почти никакъв

процент от нея, бива добре усвоявана от животните, което пък е предпоставка за доброто им телесно и здравно състояние, увеличават продуктивността, както на мляко, така и на месо, почти не боледуват. Добре гледаните животни са и а високопродуктивните животни високопродуктивни животни, възвръщат и по-бързо направените инвестициите. Срокът за откупуване на направената инвестиция е за 5 години.

Втори ключов аспект в едно модерно-традиционно стопанство, което е и природо-ефективно е връзката между извършваната земеделска дейност и околната среда т.е. какви са ***ползите за околната среда от практиката***? Ливадите, които стопанисвам до голяма степен бяха неизползваеми и пустеещи от години. С времето успях да ги почистя от бурени и храсти. Добрите практики, които полагам не нарушават естествената екосистема, както на обитателите им, така и на пашуващите домашни животни. Обработваемата земя в това землище е слаба и не толкова плодородна. С балансирано наторяване, нетретиране с химични препарати за растителна защита резултатът е обогатяване на почвата, чрез щадящи методи и средства. В следствие, на което се увеличиха и добивите.

Трети ключов аспект е връзката между извършваната земеделска дейност и климатичните промени т.е. какви са ***ползите по отношение на климата от практиката***? До голяма степен конвенционалното земеделие нарушава екосистемата, тъй като се използват много химични препарати, това нарушава и климата и вреди на естествените обитатели. Моята цел е с добри практики: *добро и щадящо климата земеделие*.

Друг ключов момент е осигуряването на ***социални ефекти*** от извършените дейности в стопанството. С дейността си осигурявам заетост на работна ръка в селището, в което няма почти никаква друга възможност за заетост.

Устойчивостта на земеделския бизнес в конкретното стопанство се осигурява чрез оказаното *въздействие върху ангажираните с практиката лица.* За тази цел в момента осигурявам 5 човека на пълно работно време. 90% от назначените са от малцинствен произход. С времето тези хора станаха интегрирани, работещи и отговорни. Научиха се да работят с модерна техника и съоръженията в стопанството. Аз като работодател подхождам към тях с отговорност и уважение с което съм постигнала същото и от тяхна страна. *Въздействието върху лица, неангажирани с практиката* се измерва чрез симпатиите на хората извън моята дейност. Намирам уважение и

поощрение. Някои медии проявяват интерес към това, че млад човек, а и майка на четири деца се е захванала с отглеждане на земя и животни.

Важен ключов аспект е получаването на ***добавена стойност от земеделската практика по отношение развитието на региона***, където се намира стопанството. С дейността си осигурявам заетост на работна ръка в селището, в което няма почти никаква друга възможност за заетост. Хората от района и околностите имат достъп до истински продукти като месо и мляко. Съдействам винаги, когато мога в различни обществени каузи. Супер силно ме мотивира факта, че малко или много допринасям за развитието на българското село, за това, че всяка година все повече хора идват да си купят агне от фермата, а не от магазина.

Заключение

За да е успешен бизнеса на младия агропредприемач в съвременното земеделско стопанство е необходимо правилно да преценява инвестициите които предприема и по-точно, какво цели с тях. Тъй като иновацията е всичко онова, което подпомага и подобрява дадена инвестиция в която и да е дейност, а устойчивостта зависи, колко ще е успешна като план, действие, избори, резултати. Всичко това се определя от управленските качества на младия фермер, от способността му да бъде гъвкав в различните промени, независимо позитивни или негативни. Моята практика е до голяма степен продиктувана от желанието да възродя, да подновя и да въведа модерното в традиционното, да постигна баланс в развитието на едно ефективно и природосъобразно стопанство. Не спирам да се уча и да искам още. Смятам, че с упоритост, постоянство, целеустременост и позитивизъм може да се постигне много повече.

ЛИТЕРАТУРА

Nikolova, M. (2013). Challenges to organic agriculture in Bulgaria. *Ekonomske teme, 1, Економски факултет Ниш*, 195.

Кръстева, И. (2017). Икономически проблеми и перспективи при производството и търговията с биологична селскостопанска продукция в Северен централен район. . Свищов: АИ "Ценов" Свищов.

Митова, Т. (2009). Изследвания върху ролята на култури за зелено торене в органични сеитбообращения. *Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин преславски”*.

Наама, К. (1999). Трудности, свързани с формирането на капитала в развиващите се страни. *сп. Народностопански архив, година LII, книга 1*, 53.

Наама, К. (2011). *Сп. Народностопански архив, Свищов, година LXIV, книга 2*, 63.

Николова, М. (2013). Биологичното земеделие - състояние и потенциал за развитие. АИ "Ценов", Свищов.

Николова, М. (2013). Мотивация за развитие и ефекти от дейността на биологично стопанство. *Сп. Диалог, бр.2*, 18-31.

Николова, М. (2013). Особености при управлението на растениевъдно биологично стопанство. *Сп. Бизнес управление, бр. 4, АИ „Ценов” Свищов*, стр. 5-26.

Николова, М. (2014). Потенциалът на биологичното земеделие за развитие на регионални конкурентни предимства . (стр. 357-358). Свищов: АИ "Ценов".

Николова, М. (2016). Relationship between the Sustainable Models of Production in Agriculture and the Challenges to Their Development in Bulgaria. *Journal of Economics and Development Studies*, стр. Vol. 3(4), с. 57-68.

Николова, М. и. (2009). Практически и икономически проблеми при реализацията на агроекологичните дейности в растениевъдството. *Алманах научни изследвания, том 9*, 43-79.

Янчева, Х. И. (2003). *Основи на органичното земеделие.* . Пловдив.